

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

27 päivänä huhtikuuta 2023 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa – Asetus (EY) N:o 2201/2003 – 9 ja 15 artikla – Sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallan säilyminen muuton jälkeen, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli – Muuton käsite – Tapaamisoikeutta koskevan päätöksen muuttamiseen tähtäävä hakemus – Sen määrääjän laskeminen, jonka kuluessa tällainen hakemus on tehtävä – Asian siirtäminen sen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jossa lapsella on uusi asuinpaikka ja jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn

Asia C-372/22

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka tribunal d'arrondissement de Luxembourg (piirituomioistuin, Luxemburg) on esittänyt 8.6.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.6.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

CM

vastaan

DN,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. S. Rossi (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J.-C. Bonichot ja S. Rodin,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille on esittänyt

– Euroopan komissio, asiamiehinään S. Noë ja W. Wils,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL 2003, L 338, s. 1) 9 artiklan 1 kohdan ja 15 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat CM ja DN ja joka koskee heidän alaikäisten lastensa tapaamisoikeutta.

Asetus N:o 2201/2003

- 3 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12, 13 ja 33 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”(12) Tässä asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate. Niinpä toimivallan pitäisi ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on, paitsi tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa tai lapsen huoltajien sovittua toisin.

(13) Lapsen edun mukaisesti tässä asetuksessa sallitaan, että toimivaltainen tuomioistuin voi poikkeuksellisesti ja tietyin edellytyksin siirtää asian toisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jos tällä on paremmat edellytykset asian käsittelyyn. Tällöin tuomioistuimen, johon asia on siirretty, ei pitäisi kuitenkaan voida siirtää asiaa edelleen kolmannen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

— —

(33) Tässä asetuksessa tunnustetaan perusoikeudet ja noudatetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan periaatteita. Siinä pyritään varmistamaan varsinkin Euroopan unionin perusoikeuskirjan 24 artiklassa tunnustettujen lapsen perusoikeuksien kunnioittaminen.”
- 4 Asetuksen N:o 2201/2003 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:
”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

— —

7. ’vanhempainvastuulla’ oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka liittyvät lapsen henkilöön tai omaisuuteen ja jotka jollakin luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on tuomioistuimen tuomion tai lain taikka voimassa olevan sopimuksen perusteella. Ilmaisuihin sisältyy erityisesti oikeuden lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuden;

— —

9. ’oikeu[della] lapsen huoltoon’ lapsesta huolehtimiseen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia, varsinkin oikeutta päättää lapsen asuinpaikasta;

10. 'tapaamisoikeudella' myös oikeutta viedä lapsi rajoitetuksi ajaksi asuinpaikastaan muualle;

– –”

5 Asetuksessa N:o 2201/2003 on II luku, jonka otsikko on ”Oikeudellinen toimivalta”, ja sen 2 jaksossa, jonka otsikko on ”Vanhempainvastuu”, on asetuksen 8–15 artikla.

6 Asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleinen toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan, jollei 9, 10 ja 12 artiklassa toisin säädetä.”

7 Asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklassa, jonka otsikko on ”Lapsen aiempaan asuinpaikkaan perustuvan toimivallan säilyminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun lapsi muuttaa laillisesti jäsenvaltiosta toiseen ja saa siellä uuden asuinpaikan, sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat 8 artiklasta poiketen kolmen kuukauden ajan muutosta edelleen toimivaltaisia muuttamaan sellaisen tapaamisoikeutta koskevan tuomion, joka on annettu kyseisessä jäsenvaltiossa ennen lapsen muuttoa, jos tapaamisoikeutta koskevan tuomion nojalla tapaamisoikeuden saanut henkilö asuu edelleen siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta, jos 1 kohdassa tarkoitettu henkilö, jolle tapaamisoikeus on myönnetty, on hyväksynyt sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallan, jossa lapsella on uusi asuinpaikka, osallistumalla oikeudenkäyntiin kyseisissä tuomioistuimissa niiden toimivaltaa kiistämättä.”

8 Asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklassa, jonka otsikko on ”Asian siirtäminen tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn”, säädetään seuraavaa:

”1. Poikkeuksellisesti jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan pääasian, voivat katsoessaan, että tuomioistuimella toisessa jäsenvaltiossa, johon lapsella on erityisiä siteitä, on paremmat edellytykset käsitellä asiaa tai osaa siitä, ja kun se on lapsen edun mukaista:

a) keskeyttää kyseisen asian tai sen osan käsittelyn ja pyytää osapuolia esittämään tällaisen pyynnön kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa 4 kohdan mukaisesti; tai

b) pyytää toisen jäsenvaltion tuomioistuinta käyttämään toimivaltaansa 5 kohdan mukaisesti.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan:

a) jonkin osapuolen hakemuksesta, tai

b) tuomioistuimen aloitteesta, tai

c) sellaisen muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä, johon lapsella on erityiset siteet 3 kohdan mukaisesti.

Asia voidaan siirtää tuomioistuimen aloitteesta tai muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä kuitenkin ainoastaan, jos ainakin yksi osapuolista hyväksyy asian siirtämisen.

3. Lapsella katsotaan olevan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä siteitä jäsenvaltioon, jos:

- a) kyseisestä jäsenvaltiosta on tullut lapsen asuinpaikka sen jälkeen, kun asia on 1 kohdassa tarkoitetun mukaisesti pantu vireille tuomioistuimessa;
- b) lapsen asuinpaikka oli aiemmin kyseisessä jäsenvaltiossa; tai
- c) lapsi on kyseisen jäsenvaltion kansalainen; tai
- d) lapsen vanhempainvastuunkantajan asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa; tai
- e) asia koskee lapsen suojelutoimenpiteitä, jotka liittyvät lapsen kyseisen jäsenvaltion alueella sijaitsevan omaisuuden hallinnoimiseen, säilyttämiseen tai luovuttamiseen.

4. Pääasian tutkinnassa toimivaltaisen jäsenvaltion tuomioistuimen on asetettava määräaika, jonka kuluessa asia on pantava vireille toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa 1 kohdan mukaisesti.

Jos asiaa ei panna tänä määräaikana vireille tuomioistuimissa, tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, jatkaa toimivallan käyttöä 8–14 artiklan mukaisesti.

5. Kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimet voivat, milloin tämä on asiaan liittyvien erityisten seikkojen vuoksi lapsen edun mukaista, hyväksyä toimivallan kuuden viikon kuluessa siitä, kun asia on pantu niissä vireille 1 kohdan a tai b alakohdan perusteella. Tällöin tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on jätettävä asia tutkimatta. Muussa tapauksessa tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on käytettävä edelleen toimivaltaansa 8–14 artiklan mukaisesti.

6. Tätä artiklaa sovellettaessa tuomioistuinten on tehtävä yhteistyötä joko suoraan keskenään tai 53 artiklassa tarkoitettujen keskusviranomaisten välityksellä.”

- 9 Asetuksen 19 artiklan, jonka otsikko on ”Vireilläolo ja samassa yhteydessä käsiteltävät kanteet”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa pannaan vireille vanhempainvastuuseen liittyviä kanteita, jotka koskevat samaa lasta ja samaa asiaa, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan lykättävä asian käsittelyä, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 10 CM on vuosina 2009 ja 2010 syntyneiden kahden alaikäisen lapsen isä ja DM näiden äiti. Perhe asui Pariisin alueella (Ranska) vuoteen 2015 saakka, jolloin he muuttivat Luxemburgiin.
- 11 Tribunal d’arrondissement de Luxembourgissa (piirituomioistuin, Luxemburg) perheoikeudellisia asioita käsittelevä tuomari vahvisti 12.6.2020 antamallaan tuomiolla näiden lasten laillisen kotipaikan ja asuinpaikan Ranskaan lasten äidin luo 31.8.2020 alkaen muun muassa ottaakseen huomioon lasten intressin saattaa kouluvuotensa päätökseen Luxemburgissa. Tämä tuomioistuin

myönsi kyseisellä tuomiolla lasten isälle, joka asui edelleen Luxemburgissa, myöskin 31.8.2020 alkaen oikeuden tavata lapsia ja majoittaa heidät luonaan tiettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti.

- 12 Äiti ja nämä alaikäiset lapset muuttivat Ranskaan 30.8.2020.
- 13 Isä haki 14.10.2020 tribunal d'arrondissement de Luxembourgilta tapaamis- ja majoitusoikeuttaan koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen muuttamista.
- 14 Koska äiti oli jo jättänyt tribunal judiciaire de Nanterren (Nanterren alioikeus, Ranska) perheoikeudellisia asioita käsittelevälle tuomarille kohteeltaan samankaltaisen hakemuksen kuusi päivää ennen isän tribunal d'arrondissement de Luxembourgille tekemää hakemusta, kyseinen tuomioistuin lykkäsi 1.12.2020 antamallaan ratkaisulla asian käsittelyä asetuksen N:o 2201/2003 19 artiklan 2 kohdan nojalla siihen saakka, kunnes tribunal judiciaire de Nanterre antaisi ratkaisun kansainvälisestä toimivallastaan.
- 15 Tribunal judiciaire de Nanterre totesi 17.9.2021 antamassaan ratkaisussa, ettei sillä ollut toimivaltaa ratkaista äidin tekemää hakemusta, pääasiallisesti sillä perusteella, että isä oli tehnyt asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan mukaisesti hakemuksensa tribunal d'arrondissement de Luxembourgille kolmen kuukauden kuluessa asianomaisten alaikäisten lasten laillisesta muutosta ja ettei tämä tuomioistuin ollut milloinkaan osin hyväksynyt ranskalaisten tuomioistuinten toimivaltaa.
- 16 Cour d'appel de Versailles (Versailles'n ylioikeus, Ranska) hylkäsi 3.3.2022 antamallaan ratkaisulla äidin kyseisestä ratkaisusta tekemän valituksen.
- 17 Tribunal d'arrondissement de Luxembourg pohtii ennakkoratkaisupyyntönsä ensinnäkin, onko se asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan nojalla toimivaltainen. Se huomauttaa tässä yhteydessä, että vaikka isän hakemus tapaamis- ja majoitusoikeutta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen muuttamiseksi oli tehty ennen kuin kolme kuukautta oli kulunut asianomaisten alaikäisten lasten tosiasiallisesta muutosta, se oli tehty yli neljä kuukautta sen 12.6.2020 annetun, lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta, jolla tästä muutosta oli päätetty. Jos tämä päivämäärä otettaisiin huomioon, kyseisen tuomioistuimen olisi siis todettava, ettei sillä ole toimivaltaa käsitellä tätä hakemusta.
- 18 Toisekseen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, mikä on asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan suhde sen 15 artiklaan. Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasiassa vallitsevissa olosuhteissa kaksi näistä asetuksen 15 artiklan soveltamisedellytyksistä näyttää täyttyvän, se tuo kuitenkin esiin epäilyksensä siitä, voiko se katsoa, että se ei ole toimivaltainen ja että toimivaltaisia ovat ranskalaiset tuomioistuimet, kun huomioon otetaan sekä huomautukset, jotka lasten isä on esittänyt asetuksen 9 artiklan säännösten ensisijaisuudesta suhteessa sen 15 artiklan säännöksiin, että 4.10.2018 annettu tuomio IQ (C-478/17, EU:C:2018:812).
- 19 Tribunal d'arrondissement de Luxembourg on tämän vuoksi päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sovelletaanko [asetuksen N:o 2201/2003] 9 artiklan 1 kohtaa

- a) asetuksen 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitetun tapaamisoikeuden muuttamista koskevaan hakemukseen, jonka tapaamisoikeuden saanut henkilö on esittänyt lasten aiemman asuin[jäsen]valtion tuomioistuimen sellaisen ratkaisun perusteella, jonka vaikutusten voimaantuloa on lykätty lasten edun nojalla mutta joka on lopullinen ja tullut lainvoimaiseksi ja joka on annettu yli neljä kuukautta ennen kuin tapaamisoikeuden muuttamista koskeva hakemus on esitetty tuomioistuimessa mainitun 9 artiklan 1 kohdan perusteella,
- b) siten, että asetuksen 8 artiklassa säädettyä lähtökohtaisesti toimivaltaista tuomioistuinta koskevaa sääntöä ei sovelleta,

vaikka [asetuksen N:o 2201/2003] johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan, että 'tässä asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate. Niinpä toimivallan pitäisi ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on, paitsi tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa –'?

- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asetuksen [N:o 2201/2003] 9 artiklan 1 kohdan mukainen toimivalta, jota sovelletaan asetuksen '8 artiklasta poiketen', esteenä asetuksen 15 artiklan soveltamiselle, kun kyseistä artiklaa sovelletaan 'poikkeuksellisesti' ja 'kun se on lapsen edun mukaista'?

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 20 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se kolmen kuukauden jakso, jonka ajan sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat asetuksen 8 artiklan 1 kohdasta poiketen edelleen toimivaltaisia käsittelemään tapaamisoikeutta koskevan lopullisen ratkaisun muuttamiseen tähtäävän hakemuksen, alkaa lapsen tosiasiallista muuttoa seuraavana päivänä, vai siten, että se alkaa lapsen asuinpaikan siirtymispäivän vahvistamisesta annettua tuomioistuimen ratkaisua seuraavana päivänä.
- 21 Kuten asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12 perustelukappaleesta ilmenee, asetuksen laatimisella tavoitellaan lapsen edun turvaamista, ja siinä on tätä varten annettu etusija läheisyyden periaatteelle. Euroopan unionin lainsäätäjä on näet katsonut, että lapsen asuinpaikkaa maantieteellisesti lähellä olevalla tuomioistuimella on parhaat edellytykset arvioida lapsen edun mukaisesti toteutettavia toimenpiteitä. Kyseisessä perustelukappaleessa todetaan, että toimivallan pitäisi siis ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on, paitsi tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa tai lapsen huoltajien sovittua toisin (tuomio 15.2.2017, W ja V, C-499/15, EU:C:2017:118, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 22 Asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohta ilmaisee tämän tavoitteen, kun siinä vahvistetaan vanhempainvastuuta koskevissa asioissa yleinen toimivaltasääntö, jonka mukaan toimivalta kuuluu sen jäsenvaltion tuomioistuimille, jossa lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohdana. Niillä on nimittäin maantieteellisen läheisyytensä vuoksi yleensä

parhaat edellytykset arvioida, minkä toimenpiteiden toteuttaminen on lapsen edun mukaista (tuomio 14.7.2022, CC (Lapsen asuinpaikan siirtäminen kolmanteen valtioon), C-572/21, EU:C:2022:562, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 23 Asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan sen 1 kohdassa muotoiltua toimivaltasääntöä sovelletaan kuitenkin vain, jollei muun muassa tämän asetuksen 9 artiklassa toisin säädetä.
- 24 Asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohdan mukaan on niin, että kun lapsi muuttaa laillisesti jäsenvaltiosta toiseen ja saa siellä uuden asuinpaikan, sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat asetuksen 8 artiklasta poiketen kolmen kuukauden ajan muutosta edelleen toimivaltaisia muuttamaan sellaisen tapaamisoikeutta koskevan tuomion, joka on annettu kyseisessä jäsenvaltiossa ennen lapsen muuttoa, jos tapaamisoikeutta koskevan tuomion nojalla tapaamisoikeuden saanut henkilö asuu edelleen siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli.
- 25 Asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, ettei sen 1 kohdan mukaista sääntöä toimivallan säilymisestä sovelleta, jos henkilö, jolle tapaamisoikeus on myönnetty, on hyväksynyt sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallan, jossa lapsella on uusi asuinpaikka, osallistumalla oikeudenkäyntiin kyseisissä tuomioistuimissa niiden toimivaltaa kiistämättä.
- 26 Asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan sanamuodon perusteella voidaan näin katsoa, että siinä asetetaan lapsen aiemman asuinpaikan tuomioistuinten toimivallan säilymiselle tapaamisoikeutta koskevissa kysymyksissä vaatimus viiden kumulatiivisen edellytyksen täyttymisestä.
- 27 Ensimmäisen edellytyksen mukaan asianomaisen lapsen muuton on pitänyt olla ”laillinen” ja lapsen on pitänyt saada uusi asuinpaikka siitä jäsenvaltiosta, jonka alueelle hän on muuttanut. Toisen edellytyksen mukaan sen jäsenvaltion tuomioistuinten, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, on pitänyt antaa ennen lapsen muuttoa ratkaisu häntä koskevasta tapaamisoikeudesta. Kolmannen edellytyksen mukaan tapaamisoikeuden saaneen henkilön on asuttava edelleen siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli. Neljännen edellytyksen mukaan hakemus tämän jäsenvaltion tuomioistuinten antaman ensimmäisen tapaamisoikeutta koskevan ratkaisun muuttamiseksi on pitänyt saattaa niiden käsiteltäväksi kolmen kuukauden kuluessa asianomaisen lapsen ”muutosta”. Viidennen ja siis näistä viimeisen edellytyksen mukaan henkilö, jolle tapaamisoikeus on myönnetty, ei ole saanut hyväksyä sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaa, jossa lapsella on uusi asuinpaikka.
- 28 Ennakkoratkaisupyynnön perustelujen mukaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma ainoastaan siitä, miten asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohdassa käytettyä ilmaisua lapsen ”muutosta” on tulkittava. Se pohtii, alkaako kyseisessä säännöksessä säädetty kolmen kuukauden ajanjakso asianomaisten lasten tosiasiallista muuttopäivää seuraavasta päivästä eli nyt käsiteltävässä asiassa 30.8.2020 vai sen tuomion antamispäivää, tässä tapauksessa 12.6.2020, seuraavasta päivästä, jolla näiden lasten asuinpaikan siirtyminen vahvistettiin lykkäävin vaikutuksin.
- 29 Asetuksen 9 artiklan 1 kohdan selvästä sanamuodosta käy ilmi, että unionin lainsäätäjä on halunnut rajata kyseisen artiklan perusteella lapsen aiemman asuinpaikan tuomioistuinten toimivallan kolmeen kuukauteen siitä, kun lapsi on fyysisesti siirtynyt jäsenvaltiosta toiseen vakiinnuttaakseen sinne uuden kotipaikkansa. Yhdenkään 9 artiklan 1 kohdassa tai laajemminkin minkään asetuksessa N:o 2201/2003 olevan säännöksen perusteella ei voida katsoa, että tämä

kolmen kuukauden ajanjakso voisi alkaa asianomaisen lapsen tosiasiallista muuttoa edeltävästä tapahtumasta, kuten tuomioistuimen ratkaisusta, jolla lapsen asuinpaikan siirtymispäivä on vahvistettu tapauksen niin vaatiessa lykkäävin vaikutuksin.

- 30 Näin ollen sillä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemalla seikalla, että tuomioistuinratkaisu, jolla tapaamisoikeus on alun perin vahvistettu, on tullut lopulliseksi kyseisen ratkaisun muuttamista koskevan hakemuksen esittämissäpäivänä, ei ole merkitystä asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn toimivaltasäännön soveltamisen kannalta.
- 31 Tällainen muutoshakemus voidaan näet perustellusti tehdä niissä olosuhteissa tapahtuneen muutoksen vuoksi, jotka johtuvat lapsen muuttamisesta ja hänen asuinpaikkansa siirtymisestä toiseen jäsenvaltioon, riippumatta siitä, minä päivänä se tuomioistuimen ratkaisu annettiin, jolla tapaamisoikeus ja sitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt alun perin vahvistettiin.
- 32 Kansallinen tuomioistuin ei siis voi vedota sen tuomion lainvoimaisuuteen, jolla tapaamisoikeus ja sitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt alun perin vahvistettiin, suhteessa tapaamisoikeuden saaneeseen henkilöön jättääkseen tutkimatta hakemuksen, jonka tämä on tehnyt tapaamisoikeuden muuttamiseksi, sillä muutoin vietäisiin tehokas vaikutus asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kolmen kuukauden jaksolta, jonka ajan sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat edelleen asetuksen 8 artiklasta poiketen toimivaltaisia ratkaisemaan tällaisen hakemuksen.
- 33 Ensimmäiseen kysymykseen on tämän johdosta vastattava, että asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se kolmen kuukauden jakso, jonka ajan sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat asetuksen 8 artiklan 1 kohdasta poiketen edelleen toimivaltaisia käsittelemään tapaamisoikeutta koskevan lopullisen ratkaisun muuttamiseen tähtäävän hakemuksen, alkaa sitä päivää seuraavasta päivästä, jona lapsi on tosiasiallisesti muuttanut jäsenvaltioon, jossa hänen uusi asuinpaikkansa on.

Toinen kysymys

- 34 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toinen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko asetusta N:o 2201/2003 tulkittava siten, että sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli ja joka on tämän asetuksen 9 artiklan nojalla toimivaltainen tutkimaan pääasian, voi käyttää asetuksen 15 artiklassa säädettyä mahdollisuutta siirtää asia sen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jossa lapsella on uusi asuinpaikka.
- 35 Asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltion tuomioistuin, joka on toimivaltainen tutkimaan pääasian, voi poikkeuksellisesti siirtää asian tai sen osan tuomioistuimeen toisessa jäsenvaltiossa, johon lapsella on erityisiä siteitä, jos tällä tuomioistuimella on paremmat edellytykset käsitellä asia tai osa siitä ja kun tämä on lapsen edun mukaista.
- 36 Asetuksen 15 artiklan 2–6 kohdassa säädetään tarkemmin niistä edellytyksistä ja tavoista, joiden mukaisesti tällainen siirto voidaan tehdä.
- 37 Tämän osalta on huomattava, että asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukaan on niin, että jos asianosaiset eivät pane asiaa vireille toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa jäsenvaltion sen tuomioistuimen asettamassa määräajassa, joka on toimivaltainen tutkimaan pääasian,

tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, jatkaa toimivallan käyttöä asetuksen N:o 2201/2003 8–14 artiklan mukaisesti. Tämä tuomioistuin käyttää edelleen toimivaltaansa asetuksen 8–14 artiklan mukaisesti myös siinä tapauksessa, että – kuten asetuksen 15 artiklan 5 kohdassa säädetään – toisen jäsenvaltion tuomioistuimet eivät ole todenneet olevansa toimivaltaisia kuuden viikon kuluessa siitä, kun asia on pantu niissä vireille.

- 38 Tällä tavoin unionin lainsäätäjä on itse ottanut huomioon sen, että jäsenvaltion tuomioistuin, jonka toimivalta perustuu asetuksen 9 artiklaan, voi käyttää kyseisen asetuksen 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta asian siirtämiseen.
- 39 On myös huomattava, ettei asetuksessa N:o 2201/2003 ole säännöksiä, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että tämän mahdollisuuden käyttäminen ja asian siirtäminen näin sen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jossa lapsella on uusi asuinpaikka, olisi lähtökohtaisesti poissuljettu.
- 40 Tässä yhteydessä on korostettava, että – kuten 4.10.2018 annetun tuomion IQ (C-478/17, EU:C:2018:812) 33 kohdassa on tämän osalta keskeisin osin todettu – asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 1 kohta mahdollistaa sen, että jäsenvaltion tuomioistuin, joka on toimivaltainen ratkaisemaan vanhempainvastuuta koskevan asian, luopuu toimivallastaan koko käsiteltävänä olevassa asiassa tai osassa siitä sellaisen tuomioistuimen hyväksi, joka ei tavanomaisesti ole asiassa toimivaltainen mutta jolla on kyseessä olevassa tapauksessa katsottava olevan ”paremmat edellytykset” asian käsittelyyn.
- 41 Nyt on kuitenkin niin, että – kuten Euroopan komissio on perustellusti huomauttanut – toisin kuin edellä mainitussa tuomiossa kyseessä olleessa tapauksessa, jossa kummankin jäsenvaltion tuomioistuimet, joissa asia oli pantu vireille, olivat, toinen asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan ja toinen sen 12 artiklan nojalla, toimivaltaisia tutkimaan pääasian, mikä sai unionin tuomioistuimen torjumaan asetuksen 15 artiklalla käyttöön otetun siirtomahdollisuuden toimeenpanon näiden välillä, tribunal judiciaire de Nanterre on käsiteltävässä asiassa todennut, ettei sillä ole toimivaltaa käsitellä asianomaisten alaikäisten lasten äidin hakemusta muun muassa sillä perusteella, että lasten isä oli tehnyt ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle hakemuksen tapaamis- ja majoitusoikeutensa muuttamiseksi asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädettyssä kolmen kuukauden määräajassa kyseisten lasten laillisesta muutosta.
- 42 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta ei myöskään käy ilmi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oikeus käyttää asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklassa säädettyä siirtomahdollisuutta voisi olla ristiriidassa kyseisen asetuksen muiden säännösten soveltamisen kanssa. Erityisesti on todettava, ettei asiassa ole käynyt ilmi, että ranskalaiset tuomioistuimet olisivat toimivaltaisia käsittelemään tapaamisoikeuden ja sitä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen muuttamiseen tähtäävän hakemuksen asetuksen 10–14 artiklan nojalla.
- 43 On kuitenkin muistutettava, että kansallisen tuomioistuimen, joka aikoo käyttää tätä siirtomahdollisuutta, on varmistuttava ensin siitä, että lapsella on ”erityiset siteet” johonkin toiseen jäsenvaltioon, tämän jälkeen siitä, että kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimella on ”paremmat edellytykset” asian käsittelyyn, ja lopuksi vielä siitä, että asian siirtäminen ”on lapsen edun mukaista”, unionin tuomioistuimen 27.10.2016 antaman tuomion D. (C-428/15, EU:C:2016:819) 49–61 kohdassa sekä 10.7.2019 antaman määräyksen EP (Vanhempainvastuu ja tuomioistuin, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn) (C-530/18, EU:C:2019:583) 31–34 ja 37–42 kohdassa näistä kolmesta edellytyksestä omaksuttua tulkintaa noudattaen.

- 44 Edellä tarkasteltujen näkökohtien perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että asetusta N:o 2201/2003 on tulkittava siten, että sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli ja joka on tämän asetuksen 9 artiklan nojalla toimivaltainen tutkimaan pääasian, voi käyttää asetuksen 15 artiklassa säädettyä mahdollisuutta siirtää asia sen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jossa lapsella on uusi asuinpaikka, jos 15 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Oikeudenkäyntikulut

- 45 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohtaa**

on tulkittava siten, että

se kolmen kuukauden jakso, jonka ajan sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdasta poiketen edelleen toimivaltaisia käsittelemään tapaamisoikeutta koskevan lopullisen ratkaisun muuttamiseen tähtäävän hakemuksen, alkaa sitä päivää seuraavasta päivästä, jona lapsi on tosiasiallisesti muuttanut jäsenvaltioon, jossa hänen uusi asuinpaikkansa on.

- 2) Asetusta N:o 2201/2003**

on tulkittava siten, että

sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli ja joka on tämän asetuksen 9 artiklan nojalla toimivaltainen tutkimaan pääasian, voi käyttää asetuksen 15 artiklassa säädettyä mahdollisuutta siirtää asia sen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jossa lapsella on uusi asuinpaikka, jos 15 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Allekirjoitukset